

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-2017-%D1%80#Text> (дата звернення 2.04.2021 р.).

6. Про затвердження Положення про Інтегровану інформаційно-пошукову систему органів внутрішніх справ України. Наказ Міністерства внутрішніх справ України № 436 від 12.10.2009. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1256-09#Text> (дата звернення 2.04.2021р.).

УДК 343.37

Ніпіаліді О. Ю.

*к.е.н., доцент кафедри кримінального права
та процесу і правоохоронної діяльності
Західноукраїнського національного університету*

СУБ'ЄКТИ ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ЗЛОЧИННИХ ДОХОДІВ У СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Матеріальною основою національної безпеки будь-якої держави є її економічний потенціал, який забезпечує належний рівень обороноздатності країни, її територіальну цілісність, соціально-економічну стабільність суспільства та захист інтересів держави на міжнародній арені. Відсутність тривалий період дієвої системи державного контролю за переміщенням грошових засобів призвела до зростання злочинності в економічній сфері. Сьогодні легалізацію доходів, одержаних злочинним шляхом, варто розглядати не лише як суспільно небезпечне діяння, а й системну загрозу для національної економіки. А відтак, для кожної держави питання формування ефективної системи запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, має бути питанням національної безпеки.

Ефективне функціонування системи запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, передбачає визначення та деталізацію основних понять, які використовуються у сфері боротьби з легалізацією злочинних коштів, а також конкретизацію суб'єктів протидії цьому явищу.

Синонімом поняття «легалізація» в контексті кримінального права є поняття «відмивання». Визначення поняття «легалізація», порівняно з поняттям «відмивання», більш точно відповідає діянню щодо надання законного статусу доходам, які отримані в результаті вчинення злочину, та є більш загальним і позбавленим метафоричності. Також, поняття «відмивання коштів» не завжди сприймається науковцями України та пострадянських країн [5, 125].

Донедавна його вважали жаргонним, недоцільним для використання у науковій літературі, не враховуючи той факт, що у міжнародних правових документах термін «відмивання» вживається як синонім терміна «легалізація» і

присутній практично в усіх міжнародних правових актах, які ратифіковані Україною.

Базовим для використання сьогодні є законодавчо визначене поняття «легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом», відповідно нового Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», який набув чинності 28 квітня 2020 року.

Учасниками (суб'єктами) національної системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, є сукупність органів державної влади й суб'єктів господарювання, уповноважених державою на запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом (рис. 1).

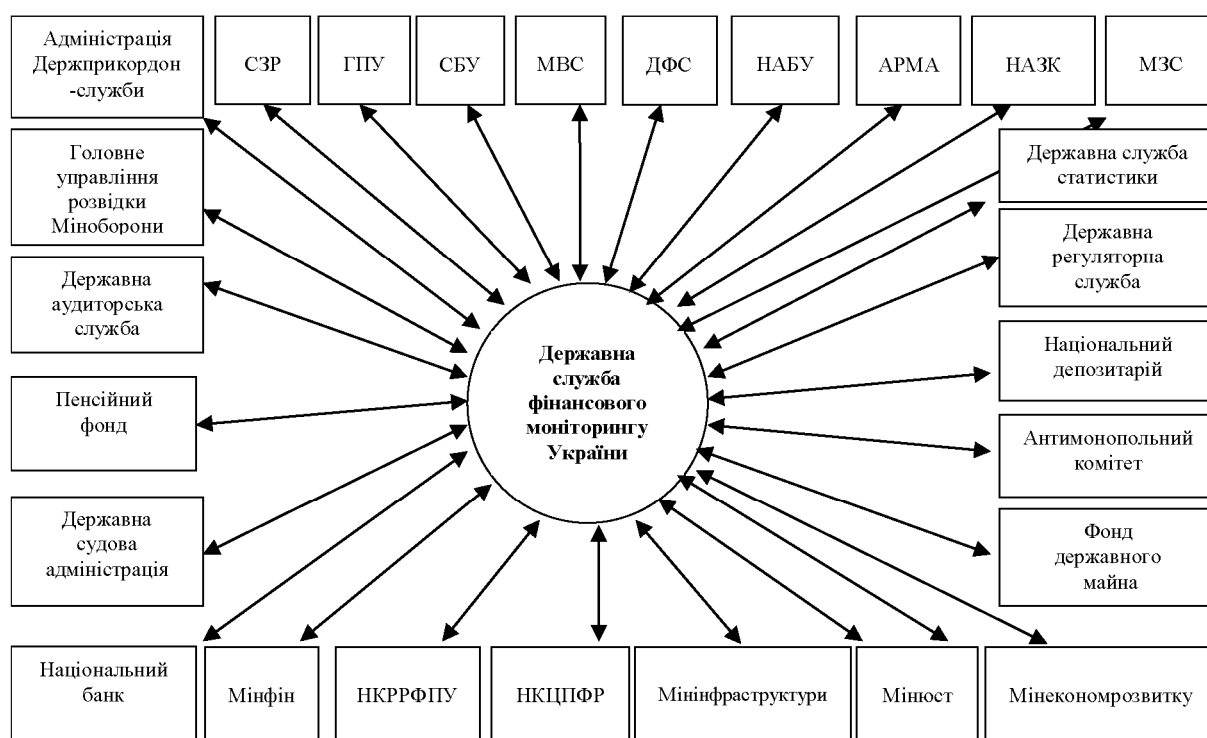


Рис. 1. Учасники (суб'єкти) системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом

В умовах сьогодення, органом уповноваженим Україною на виконання функцій державної фінансової розвідки є Державна служба фінансового моніторингу. Згідно із Законом України «Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму» Держфінмоніторинг є центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику щодо системи протидії відмивання коштів і є ключовим елементом цієї системи [1,174].

Основним завданням Держфінмоніторингу являється забезпечення функціонування та розвиток єдиної інформаційної системи у сфері запобігання

та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (ІСФМ). У Держфінмоніторингу питаннями здійснення регулювання і нагляду у сфері правопорушень по відмивання коштів займається відділ взаємодії з суб'єктами державного фінансового моніторингу.

Загалом, впродовж 2013-2019 років з використанням матеріалів Держфінмоніторингу, розпочато 2659 кримінальних правопорушень за сукупністю предикатних злочинів, з них лише 299 кримінальних проваджень (11% від загальної кількості розпочатих кримінальних проваджень) розслідувались за статтею 209 КК України «Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом» [2].

Наступним органом є Генеральна прокуратура України, яка організовує та координує діяльність усіх органів прокуратури з метою забезпечення ефективного виконання функцій прокуратури. ГПУ є держателем створеної за допомогою автоматизованої системи електронної бази даних, відповідно до якої здійснюються збирання, зберігання, захист, облік, пошук, узагальнення даних про кримінальні правопорушення та хід досудового розслідування у кримінальних провадженнях – ЄРДР [3]. У структурі ГПУ є наявний відділ з координації розслідування злочинів у сфері правопорушень відмивання коштів. Компетенція відділу не охоплює протидію фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, та обмежується виключно здійсненням нагляду у кримінальних провадженнях, досудове розслідування яких здійснюється регіональними підрозділами ДФС України.

Систему Національної поліції складають центральний орган управління поліцією та територіальні органи поліції. Структуру центрального органу управління поліції та територіальних органів поліції затверджує керівник поліції за погодженням з Міністром внутрішніх справ України [1, 175].

У складі НПУ функціонують кримінальна поліція, патрульна поліція, органи досудового розслідування, поліція охорони, спеціальна поліція, поліція особливого призначення. Так як одним з пріоритетів у роботі НПУ є боротьба з організованою злочинністю – у складі Департаменту стратегічних розслідувань створено управління кримінального аналізу. Також, наразі відбувається впровадження методології СОСТА, що дозволить провести стратегічний аналіз діяльності злочинних угруповань та спрогнозувати найбільш небезпечні та цікаві для злочинного світу сфери діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дунас М.О. *Організація діяльності правоохоронних органів у протидії злочинам у сфері господарської діяльності, що вчиняються службовими особами. Юридичний науковий електронний журнал. № 1. 2019. С. 174-176.*
2. *Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-червень 2016-2019 рр. URL: http://www.gp.gov.ua/ua/html?dir_id=113653&libid=100820 (дата звернення: 01.12.2019).*

3. Звіт ГПУ про результати боротьби з організованими групами та злочинними організаціями, форма №1-ОЗ (місячна). URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=112759&libid=100820&c=edit&_c=fo (дата звернення: 03.12.2020).
4. Національна поліція України. URL: <https://www.npu.gov.ua/news/narkozlochini/zaminulij-rik-pidrozdili-protidiji> (дата звернення: 24.01.2021).
5. Кузьмін Р.Р. Запобігання злочинам у сфері господарської діяльності: монографія. К.: Нац. акад. внутр. справ., 2012. 408 с.

УДК 35.075.2

Олійничук О.І.

*к.е.н., доцент кафедри кримінального права та процесу і правоохоронної діяльності
Західноукраїнського національного
університету*

ОКРЕМІ ДИСКУСІЙНІ АСПЕКТИ СФЕРИ ДІЯЛЬНОСТІ БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

28.01.2021 року Верховною Радою України було прийнято Закон «Про Бюро економічної безпеки України» № 1150-IX [5]. У пояснювальній записці до законопроекту його розробники обґрунтовували необхідність його ухвалення декількома вагомими аргументами. Це і євроінтеграційний курс державної політики; і недостатня ефективність роботи, передусім, податкової міліції щодо розслідування економічних злочинів; і доцільність позбавлення правоохоронних органів від невластивих функцій та необхідність відокремлення правоохоронної та сервісної податкової функцій. Водночас автори наголошували, що створення єдиного державного органу, який нестиме відповідальність за протидію економічній злочинності, та усунення дублювання відповідних функцій у різних правоохоронних органах є однією з вимог Меморандуму про економічну та фінансову політику. За прогнозами розробників закону у результаті функціонування Бюро економічної безпеки (БЕБ) відповідно до покладених на нього функцій та завдань слід очікувати налагодження партнерських відносин між бізнесом та контролюючими органами, забезпечення ефективності діяльності єдиного правоохоронного органу у сфері боротьби з економічними правопорушеннями, а також сприяння підвищенню позиції України в рейтингу легкості ведення бізнесу Doing Business, що оцінюється експертами Світового банку [3].

22.03.2021 р. Президент України підписав Закон «Про Бюро економічної безпеки України» [4], що, фактично, стало відправною точкою у запуску процесу зі створення БЕБ. Згідно із Законом до повноважень Бюро віднесено, зокрема: виконання оперативно-розшукової діяльності та досудового